

УДК 339.92(016.1 EU)

Габрилевич А. С.

ДАВОС–2012: НЕВИПРАВДАНІ СПОДІВАННЯ

У статті аналізуються проблеми подолання світової кризи, що розглядалися на засіданні п'ятиденного форуму в Давосі. Зокрема йдеться про досвід протистояння кризі країн-членів Європейського Союзу.

Ключові слова: Давос, Україна, єврозона, світова криза, антикризові заходи.

Габрилевич А. С. Давос-2012: неоправданые надежды.

В статье анализируются проблемы преодоления мирового кризиса, которые рассматривались на заседании пятидневного форума в Давосе. В частности речь идет об опыте противостояния кризису стран-членов Европейского Союза.

Ключевые слова: Давос, Украина, еврозона, мировой кризис, антикризисные меры.

Gabrylevych A. S. DAVOS 2012: regarding expectations.

This article analyses the problems of overcoming the world crisis discussed at the meeting, five-day forum in Davos. Particular the experience of resisting the crisis by the countries of the European Union is ascertained.

Key words: Davos, Ukraine, Eurozone, global crisis, anti-crisis measures.

У статті ставиться мета – дослідити проблеми та перспективи подолання світової кризи країнами-членами Європейського Союзу через призму результатів дослідження міжнародного форуму в Давосі.

Давоський форум цікавий перш за все тим, що, задуманий спочатку як суто діловий захід, він з часом перетворився на глобальний економічний і політичний форум. Так, форум не раз виступав у якості платформи для вирішення міжнародних конфліктів та подолання кризових ситуацій. «Основні віхи розвитку Світового економічного форуму включають прийняття Давоської декларації, підписаної у 1988 р., що стояла на порозі війни між Грецією і Туреччиною. Рік потому, в 1989 р., представники ворогуючих Північної і Південної Кореї провели свої перші наради на рівні міністрів. На тому ж засіданні у Давосі лідер Східної Німеччини прем'єр-міністр Ханс Модров і канцлер Німеччини Гельмут Коль зустрілися для обговорення об'єднання Німеччини. У 1992 р. президент ПАР Ф. де Клерк зустрівся з Нельсоном Манделою та Мангосуту Бутелезі на щорічній сесії форуму. Це стало їх першим спільним виступом за межами Південної Африки і важливою віхою у політичному перехідному процесі в країні».

Відповідно обумовлюється розв'язання таких завдань:

- розглянути антикризову політику Європейського Союзу (Німеччина, Греція);
- визначити пріоритетні антикризові завдання для країн єврозони;
- розглянути деякі аспекти антикризової стратегії України.

В опрацюванні теми прислужилися, зокрема, праці відомих політологів Олега Бондаренка, Володимира Фесенка, Олексія Гараня, Сергія Палія, Ігоря Бураковського, Аркадія Мошеса та Алена де Бенуа. У дослідженні використовуються вислови президентів, прем'єр-міністрів та провідних експертів.

Як відомо, рік тому у швейцарському гірськолижному курорті Давос завершився міжнародний форум, на якому однозначно було визнано, що пік фінансової нестабільності пройдений і на зміну економічній кризі гряде політична.

29 січня 2012 р. 42-й Всесвітній економічний форум у швейцарському курортному містечку Давос завершив свою роботу. Протягом 5 днів учасники зустрічі активно

обговорювали актуальні питання, пов'язані головною темою саміту: «Велика трансформація: створюючи нові моделі».

Власне таке формулювання проблеми свідчить не лише про її значущість, а й про строки її розв'язання. І дійсно, світова спільнота насилу пережила глобальну фінансову кризу. Після краху іпотечного ринку США було банкрутство «Lehman Brothers», за ним, як карткові будиночки, почали «сипатися» американські компанії, банки, страхові, іпотечні агентства, промислові підприємства – криза не щадила нікого.

На прикладі однієї окремо взятої Америки можна сказати, що в цій ситуації влада діяла вибірково: низка корпорацій змогли потрапити до списку системно значущих елементів національної економіки; їм кинули «рятувальний круг» з бюджету, занесли до програми TARP і позбавили незалежності, віддавши під контроль держави.

Тим часом фінансова криза стала куди більш масштабною і не обмежилася одними лише Сполученими Штатами. Старий Світ також зазнав всесвітньої рецесії. Європейські економіки виявилися неспроможними дати гідну відповідь глобальним кризовим викликам. Фінансова вразливість національних економік, слабкість в банківських системах привели до того, що на сьогоднішній день абсолютно всі країни євросони і більшість держав Євросоюзу так чи інакше перебувають під впливом кризи суверенного боргу.

Намагаючись підстрахуватися навесні 2010 р., європейські політики придумали Європейський фонд фінансової стабільності (EFSF), на зміну якому цього літа повинен прийти Європейський стабілізаційний механізм (ESM) [4]. Обидва вони – європейські наступники тієї самої американської програми TARP. Взагалі, нинішню кризу лише умовно можна назвати локалізованою копією минулої глобальної кризи. З тією лише відмінністю, що у випадку зі США кошти виділяв федеральний уряд і гроші йшли на допомогу компаніям, а не цілим державам (системно значущим для економіки ЄС). До речі, що стосується Європи, то тут велика частина обсягу фонду гарантована зобов'язаннями країн валютного блоку. В умовах кризи більшість з них навряд чи захоче розлучатися з власними грошми, так що насправді рятувальна місія європейських стабфондів досить проблематична.

Є низка й інших питань, які накопичилися до останнього саміту в Давосі: що робити з Грецією, коли дасть результати реформа фінансової системи Європи, як домогтися єдності серед всіх 27 країн ЄС, як підтримувати банківський сектор, як побороти кризу ліквідності, нарешті, як захистити всю світову економіку від поширення європейської кризи? Розглядалися й питання, якою мірою позначається європейська рецесія на відновленні економіки США і як сильно сповільниться зростання економік, що розвиваються, через вплив європейської рецесії. Загалом, з якого боку не подивися, у центрі уваги – Європа.

Дві з половиною тисячі учасників, серед яких були голови держав, центробанків, міжнародних організацій, фінансових корпорацій, політики, бізнесмени міркували саме над тим, що ж треба зробити для того, щоб врятувати Європу від краху. Адже жоден з уже здійснених заходів потрібного результату не дав. А значить, доведеться створювати нові моделі порятунку. Червону стрічку форуму в цьому році розрізала федеральний канцлер Німеччини Ангела Меркель. Її виступ не виправдав очікуваних сподівань на те, що німецький уряд знайшов ефективні механізми подолання кризи. Пані Меркель продовжила закликати до бюджетної консолідації та єдності валютного блоку, виступаючи проти єдиних єврооблігацій і розширення фонду ESM. Ті ж слова пізніше звучали з вуст міністра фінансів Німеччини Вольфганга Шойбле [4].

Взагалі, саміт у Давосі цього року пройшов досить одноманітно. Більше порадувала директор-розпорядник МВФ Крістін Лагард, яка принесла на конференцію чималу сумку, щоб зібрати гроші на порятунок Європи. В іншому склалося відчуття, що дійові особи просто-напросто відсиджуються: нічого нового від них почути не вдалося.

Об'єднати світ для спротиву глобальній загрози так і не вийшло. Британський прем'єр-міністр Девід Кемерон в черговий раз закликав європейських політиків бути сміливішими, але при цьому не вирішувати питання нашвидкоруч. Під цим поняттям Кемерон розуміє

проект реформи ЄС, податок на банківські корпорації та багато іншого, що в Лондоні вважають зайвим, шкідливим, непотрібним. Проте глава уряду погодився з необхідністю вживати подальших заходів щодо скорочення бюджетних дефіцитів і стабілізації ситуації в Європі.

Сьогодні очевидно, що в Давосі або намагалися не привертати особливої уваги до ситуації, або не усвідомлювали реальної загрози, що нависла як над єврозоною, так і над глобальною економікою та політикою загалом. Давос-2012 різко змінив тональність і запам'ятовся спостерігачам похмурими прогнозами, туманними перспективами і вкрай песимістичними заявами.

Так, кризь німецький раціоналізм канцлера Ангели Меркель просочилася досить сумна констатація того, що світ не вірить у здатність Європи подолати внутрішні проблеми. Президент Швейцарії Евелін Відмер-Шлумпф, у свою чергу, висловила невпевненість у тому, що єврозона зможе впоратися з кинутим їй викликом. Чиновників підтримали і бізнесмени: всесвітньо відомий підприємець Девід Рубінштейн відверто заявив, що партія Європи практично зіграна.

Міжнародний економічний форум в Давосі став центром зібрання для багатих і знаменитих, хоча його учасники цього разу все частіше згадували про бідних і обділених. І перш за все тему соціальної несправедливості, як не дивно, порушували мільярдери.

Ірландський бізнесмен Деніс О'Брайен запропонував активно боротися з бідністю на Гаїті. «Корпорації повинні прийняти той факт, що потрібно віддавати частину доходів на соціальні потреби», – підкреслив О'Брайен. Інший мільярдер, Вікас Оберой, назвав нерівний розподіл багатства головною бідною сучасного світу. Стурбованість високим розривом у доходах між бідними і багатими висловив також індійський підприємець Азіма Премжі, який передбачає «хаотичне повстання у світовому масштабі» в тому випадку, якщо ця проблема не буде вирішена. Джордж Сорос у свою чергу закликав до підвищення податків для багатих.

Необхідність змін у розподілі благ – ось головний урок, який дала світовій спільноті «арабська весна». Політичні потрясіння в арабському світі, системна криза в єврозоні та фінансова нестійкість США змусили світову еліту задуматися про кризу капіталізму. Не дивно, що цього року темою форуму в Давосі була «Велика трансформація: створюючи нові моделі». Як зазначив голова форуму професор Клаус Шваб, «капіталізм у своєму нинішньому вигляді вже не відповідає світові навколо нас». Також він зауважив, що глобальна трансформація необхідна, і вона повинна починатися з відновлення почуття соціальної відповідальності.

На дискусійних майданчиках мільярдери відверто визнавали, що чотирирічна криза збільшила прірву між доходами багатих і бідних, сприяла ще більшому розшаруванню суспільства та зростанню соціального невдоволення. Глава адміністрації Гонконгу Дональд Цанг, зазначивши, що працює на держслужбі вже 40 років, сказав: «Дозвольте мені поділитися з вами: мені ніколи не було так страшно за мир, як зараз». Заклик переосмислити сучасну економічну систему став лейтмотивом усіх зустрічей в рамках форуму. Глава СОТ Паскаль Ламі заявив, що ринковий капіталізм потребує суворіших міжнародних правил. На його думку, згуртованість світового співтовариства у вирішенні торгових, валютних та соціальних проблем повинна стати головним пріоритетом в майбутньому.

У минулому році російська делегація була набагато більш представницькою, ніж в цьому. Тоді її очолював президент Дмитро Медведєв, який намагався переконати світову бізнес-еліту вкладати серйозні гроші у вітчизняну економіку. Глава держави озвучив імідж «нової Росії», в основу розвитку якої були покладені десять принципів, серед яких приватизація, модернізація і масштабна боротьба з корупцією. За рік із заявленого вдалося лише вступити до СОТ.

Незважаючи на незначну кількість делегатів від Росії, російська тема на форумі обговорювалася досить активно. Найгучнішою стала заява відомого економіста Нурієля Рубіні про те, що Росія негідна місця в п'ятірці провідних країн, які розвиваються (БРІКС),

оскільки її влада за останні 10 років не зробила жодного кроку у правильному напрямкові. Економіст висловив думку, що РФ слід виключити з БРІКС, замінивши її на Індонезію, яка розвивається більш динамічно.

У Давосі обговорювали і «російську зиму» – помітне посилення протестних настроїв, що вилилося у мітинги на Болотній та в інших місцях. Так, на діловому сніданку, організованому Ощадбанком, було проведено опитування, яка проблема в Росії головна. Їх виокремлено три: гіперактивний держсектор, корупція, неефективність політичної системи. При цьому 65 % респондентів поставили російській владі незадовільну оцінку. Найбільшою бідою Росії президент «Eurasia Group» Ян Бреммер назвав неефективну владу. «Вона дуже зосереджена в одних руках, вона неефективна, непрозора, корумпована... Дивно, але Росія сильно відстає від конкурентів, навіть незважаючи на свої колосальні ресурси».

Невдоволення ситуацією в Росії висловив Білл Гейтс, котрий засумнівався в успіхові «Сколково», а інвестор Вільям Браудер, який вкладав раніше чималі суми в Росію, розчарований тим, що відбувається в країні. Втім, основна увага учасників форуму була прикута все ж до скрутної ситуації, в якій опинилася Європа.

Учасники європейської секції в Давосі-2010 задавалися питанням, а чи є криза в єврозоні? Сьогодні економічна слабкість регіону вже ні в кого не викликає сумнівів, і його проблеми в центрі уваги політиків та бізнесменів. Якщо в минулому році проблеми Європи обговорювали без ентузіазму, то в цьому році на секціях, присвячених регіону, не було жодного порожнього місця. Всі дискусії проходили на тлі постійно тривожних новин: так, у самий розпал форуму агентство «Fitch» знизило рейтинги відразу п'яти країнам Євросоюзу (Бельгії, Іспанії, Італії, Кіпру та Словенії).

Найбільше в Давосі обговорювали ситуацію в Греції, майбутньому розвитку якої були присвячені гарячі дебати. Передбачалося, що чиновники заявлять про скорочення єврозони вже на цьому форумі, проте вони вирішили за краще в черговий раз поговорити про світло в кінці тунелю. Міністр фінансів Німеччини Вольфганг Шойбле запевнив учасників форуму в тому, що дефолту Греції вдасться уникнути. Єврокомісар з економіки та фінансів Оллі Рен додав, що найближчими днями буде прийнято рішення про добровільне списання банками частини грецького боргу. На його думку, Європі потрібно зосередитися на поверненні довіри, і розв'язання проблем Греції буде важливою заявкою на досягнення цієї мети. Однак вірити єврочиновникам учасники форуму не поспішали. Так, рейтингові агентства заявили, що навіть списання половини боргів буде розцінено як дефолт Греції.

Відкриваючи форум, Ангела Меркель заявила, що єврозоні пора перестати витрачати кошти фонду фінансової стабільності і перейти до жорсткої бюджетної економії. Таку стратегію піддали жорсткій критиці відразу три відомих економісти. Директор Світового економічного форуму (ВЕФ) Лі Хауелл зазначив, що затягування пасків призведе до реалізації сценарію «похмурого майбутнього». «Жорстка економія припускає нові кадрові скорочення. Як це може привести до зростання, зміцнення довіри і що ще більш важливо – зайнятості?» – запитує він. Другим опонентом виступила глава Міжнародного валютного фонду (МВФ) Крістін Лагард, яка впевнена в тому, що боргову кризу можна вирішити і менш радикальними способами.

Солідарність з думкою К. Лагард висловив міністр фінансів США Тімоті Гайтнер. На його переконання, антикризові заходи можуть мати негативні наслідки, що ведуть до рецесії. При цьому він визнає, що для багатьох європейських країн ще тривалий час не буде ніякої альтернативи істотним бюджетним скороченням.

Стурбованість усього світу борговими проблемами єврозони перетворила форум у Давосі в черговий саміт ЄС. Прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон у кращих традиціях самітів Євросоюзу заявив, що лідери єврозони, як і раніше, далекі від рішень, які могли б сприяти подоланню кризи. Поки глави міжнародних організацій та урядів країн закликали Європу до єдності, єврочиновники продовжували сперечатися. За підсумками дискусії всі залишилися на своїх позиціях, а криза ідей стала ще очевиднішою [2].

Хоча в Давосі цього року й зібралися рекордні 2600 учасників, масштабним майданчиком для вираження нових ідей форум не став. Чинovníки та бізнесмени потонули в обговоренні європейських проблем і перекладанні провини один на одного. Поки європейці натякали на те, що криза в їхньому регіоні спровокована крахом «Lehman Brothers» в США, представники Північної Америки парировали це тим, що їх повільне відновлення – «заслуга» колег по той бік Атлантики.

Азіатські лідери, які на попередніх зустрічах були сповнені оптимізму, тепер з усіх сил намагалися запевнити публіку в тому, що їм вдасться утримати позиції під час другої хвилі кризи. Декан сингапурської Школи публічної політики Кишор Махбубані повідомив, що його основна мета на форумі – спробувати збалансувати європесимізм хорошими новинами з Азії. Однак як не намагалися представники держав, що розвиваються, повернути до себе увагу, їх секції були заповнені не більше ніж наполовину – присутні ігнорували оптимізм.

Делегати форуму дійшли до висновку, що капіталізм ХХ століття зазнає нищівної поразки у столітті ХХІ і світовій економічній системі необхідна глобальна перебудова. Однак далі цього визнання справа не пішла – тільки бізнесмен Д. Рубінштейн несміливо припустив, що, можливо, нам варто чогось повчитися у Китаю і тих держав, чий шлях до цього вважався ідеологічно хибним. Президент Такеда Ясушіка Хасегава закликав світове співтовариство перейти від слів до справи. «Для того, щоб врятувати світ, мало тільки говорити, треба ще щось робити», – зазначив він і пообіцяв, що і сам «зробить що-небудь».

Глава «Renault-Nissan» і один з кращих антикризових менеджерів світу Карлос Гон зазначив, що цього разу в Давосі було надто багато песимізму. «В минулому році було багато оптимізму, що в кінцевому рахунку не виправдало очікувань громадськості. Можливо, 2012 р. буде не таким поганим, як більшість зараз про нього думає», – заявив він. Залишається сподіватися, що так воно і буде.

2012 рік буде для Європи складним, і Україні доведеться самій шукати шляхи, щоб не опинитися в становищі Греції або Іспанії. Такий висновок за результатами економічного форуму в Давосі в лютому 2012 р. зробили керівники найбільших українських компаній та експерти різних рівнів. На думку фахівців, справжнім порятунком для нашої країни може стати підтримка і розвиток свого внутрішнього ринку. «На Всесвітньому економічному форумі ми так і не отримали однозначної відповіді, що буде з зоною євро і європейською економікою. Європейські лідери випромінюють упевненість, що все в порядку, але у них немає чіткого розуміння, що вони для цього зроблять. Рік чекає дуже складний», – заявив гендиректор «Смарт-холдингу» Олексій Пертін.

Беручи до уваги невпевненість європейців, експерти назвали розвиток і підтримку внутрішнього ринку країни головним пріоритетом державної політики України в цьому році. Зокрема, генеральний директор «Донбаської топливно-енергетичної компанії (ДТЕК)» Максим Тимченко відзначив важливість економічної стабільності для сфери енергетики. «В галузі занадто тривалий інвестиційний період, і дуже важлива наявність зрозумілої і чіткої стратегії», – сказав М. Тимченко.

Глава українського представництва «Morgan Stanley» Ігор Мітюков упевнений, що металургія і машинобудування при правильному розвитку можуть підтримати вітчизняну економіку. «Українському урядові дуже важливо забезпечити внутрішній попит на метал і машинобудівну техніку, розвиваючи великі інфраструктурні проекти на кшталт будівництва об'єктів до Євро-2012».

Його думку поділяє генеральний директор холдингу «Метінвест» Ігор Сирий. Він оптимістично дивиться на ситуацію і впевнений, що за умови збереження інвестицій в інфраструктурні проекти українські металурги зможуть продовжувати нарощувати виробничі показники. «На форумі я так і не отримав інформації про те, чи буде покладено край політичній і фінансовій кризі в Європі. І я думаю, що в найближчі 3–4 роки ми будемо спостерігати зростання економіки в країнах Євросоюзу на рівні максимум 1–2 %», – зазначив І. Сирий. У той же час експерти Метінвесту прогнозують, що в Україні протягом декількох

наступних років щорічне зростання споживання металу сягатиме 10 %.

Що стосується представлення України в Давосі, то, як зазначає експерт, поінформувати учасників форуму про ситуацію в країні і зробити додаткову рекламу намагається Віктор Пінчук. «Але про Україну сьогодні говорять і інші цифри: і «Freedom House», і рейтинг економічних свобод, який впав до дуже низького рівня. Власне кажучи, заходи Давосу не можуть поліпшити сформовану ситуацію. Лише дії влади можуть її змінити», – вважає він.

У Давосі українська делегація не досягла бажаних результатів. За словами експерта, сьогодні всі індикатори, які існують в світі, показують, що багато аспектів діяльності української влади не є ефективними, у тому числі це стосується і бізнесу. «Якщо говорити про наші відносини з Євросоюзом, то не було підписано угоду про Зону вільної торгівлі, яка передбачає вільний рух коштів, послуг та залучення інвестицій. Україна не готова повністю відкривати свої ринки і дати можливості доступу багатьом інвесторам. Сьогодні в країні домінують інтереси крупного промислового бізнесу, на тлі чого ми бачимо постійне згасання малого та середнього бізнесу, який міг би бути розвинутий у форматі зони вільної торгівлі», – підкреслює він.

У Віктора Януковича немає підтримки серед лідерів ЄС, але зустрічі в Давосі відбулися. Аркадій Мошес, експерт Фінського інституту міжнародних відносин, щодо форуму та Віктора Януковича зазначив, що роль Давоського форуму протягом тривалого часу була перебільшена. Традиційно вона вважалася великою саме на пострадянському просторі. Так склалося через особливості російської пострадянської історії, що певні ключові рішення щодо Росії приймалися в Давосі. Тому на те, що говориться в Давосі, як і раніше, прийнято звертати значну увагу. Але рішення ухвалюються не в Давосі. Там обговорюється ситуація. Це важливий форум, але потрібно розуміти, що форумів сьогодні багато. На рахунок українського президента здається, що в Європі від нього сьогодні хотіли б почути не про те, як Україну сприймає майбутнє світу, світогосподарської системи Європи, а про те, як нинішнє українське керівництво бачить себе і подальший розвиток України як стабільної та демократичної держави. Якщо українському урядові не вдасться дохідливо довести те, що в нього є якийсь чіткий план збереження і розвитку України як демократичної і стабільної держави, то все інше, що буде сказано, великого значення не має. Україна не є одним зі світових лідерів, від якого чекають таких заявок. І ще більш важливим є те, що сьогодні українське керівництво і всі його зовнішньополітичні ініціативи сприймаються крізь призму одного процесу, який відбувається в Україні. І це якраз сприймається як відступ від досягнутих раніше демократичних стандартів. Справа Тимошенко – це ніби картинка, але все вже далеко не зводиться до справи Тимошенко. Україну сприймають як країну, яка рухається в бік Білорусі, і тому спроби змінити цей імідж за рахунок проголошення промов у Давосі малоперспективні [1].

Деяко іншу думку з цих питань має Ігор Бураковський, директор Інституту економічних досліджень та політичних консультацій: мова йде про те, що боротьба з кризою вимагає відповідних зусиль та відповідних витрат. Це означає, що всі повинні виділити свою частку витрат в цій боротьбі. Іншими словами, рятування одних країн виключно засобами інших є неприпустимим і неприйнятним. Мова йде не просто про декларації, а про реально узгоджені дії, адже часто кращі декларації, які приймалися і на рівні Європейського Союзу, і на рівні G20, не доходили до кінцевої реалізації, будучи рекомендаційними. Третій момент полягає в тому, що нинішня ситуація потребує абсолютно іншої ефективності та формату економічної політики, з одного боку. З іншого – йдеться про надзвичайно високий рівень взаємної довіри всіх партнерів. Адже ситуація з Грецією показала, що довіра до економічної політики і та інформація, яка подавалася грецьким урядом протягом багатьох років, – цьому не сприяли. Давос – це форум, де відбувається спілкування. Він не є міжнародним урядом та організацією типу ООН або ЄС. Від нього не можна очікувати якихось проривних рішень, які змінять світ тощо. Саме в цьому і сила Давосу. З іншого боку, зрозуміло, що це унікальний форум, який дає можливість обговорити проблеми з різними зацікавленими

сторонами – політиками, бізнесменами, експертами, інтелектуалами, організаціями і т.д. Не слід забувати, що теми, які озвучуються в Давосі, – це не просто теми, які були обрані організаторами, – це те, що на сьогоднішній день реально хвилює всіх. Що виносять політики та країни з Давосу і як вони намагаються знайти відповіді на національному рівні – це вже питання до них [1].

На думку експерта, від В. Януковича люди хочуть почути певне бачення, яке змусило б рахуватися з Президентом як з людиною, яка може висувати інтелектуальні проривні ідеї. Якщо не проривні, то, в будь-якому разі, своєю глибиною зачіпають душу світового співтовариства. Сьогодні мова йде не тільки про конкуренцію економік і компаній, а й про конкуренцію ідей. Другий момент полягає в тому, що коли лідер говорить про щось, він повинен це підкріпити певним чином – показати, як це відбувається в Україні. Якщо ми говоримо про нові економічні моделі – зрозуміло, що хотілося б почути оцінку того, що відбувається в Україні і що буде далі.

В основі Євросоюзу закладено помилкові принципи, вважає Ален де Бенуа, французький філософ і політолог. На запитання, чи ви хочете, щоб Європа стала єдиною державою, відповів, що Європа мусить стати федерацією. Але її федералізм слід вибудовувати знизу, без делегування повноважень на вищій рівень. Починаючи від містечка, міста, району, області, нації і аж до Єврокомісії. А Брюсселю слід вирішувати лише найважчі, глобальні питання, які не можна розв'язати на місцевому рівні. Політолог вважає монархію минулим етапом. Усі монархії, що зараз є в Європі, – конституційні, і мають ті самі соціально-економічні проблеми, що й республіки [3].

Коли він писав про європейську імперію, то мав на увазі дві моделі, що тут існували. Перша – це національна модель держави, яку почала будувати собі Франція, згодом Велика Британія, Іспанія тощо. Друга – модель імперії, яка була в Німеччині та Італії від часів Священної Римської імперії. Згодом частково її втілили в імперії Габсбургів. З історичного погляду, друга модель значно краще відповідала б Європі, забезпечуючи реальну автономію її частинам. Адже модель держави-нації – надзвичайно централізована, де владу зосереджено тільки в руках центрального уряду, що пригнічує етнічні та культурні відмінності між її частинами. Така централізованість Європі непотрібна [3].

Підводячи підсумок Давосу, хочеться сказати, що він маловтішний. На саміті не з'явилося жодної нової моделі або формули, які сприяли б подоланню європейської кризи. Адже саме це було головним предметом обговорення всіх 5 днів форуму. Основним результатом Давосу можна вважати те, що всі його учасники згодні в одному: Європа стоїть на краю прірви і в найближчі роки буде намагатися в неї не впасти, завдаючи масу незручностей всьому навколишньому світові. Крім того, саме майбутнє Греції «в» або «поза» європейським співтовариством буде визначати подальший розвиток кризи. За такого перебігу подій хочеться сподіватися, що хоча б на саміті лідерів Євросоюзу учасники Давосу від слів перейдуть до справи. Адже поки далі «роздумів на тему» політики не просунулися, а це свідчить про кризу нинішньої світ-системи.

Але є й низка позитивних моментів форуму:

- вистроєна постановка ефективних механізмів подолання кризи;
- згуртування зусиль у вирішенні спільної проблеми;
- розширення кола учасників.

Список використаних джерел і літератури

1. Аркадий Мошес: ЕС пока не созрел для введения экономических санкций [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Deutsche Welle. – 2012. – Режим доступу : <http://www.dw.de/dw/article/0,,14960749,00.html>.
2. Еврoзоне не мешало бы подучить историю фискального федерализма [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Forexpf.ru. – 2012. – Режим доступу : <http://www.forexpf.ru/news/2012/02/18/blogcode-479400.html>.

3. Криза буде глобальна. Вона повністю змінить світ – Ігор Луб'янов [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Gazeta.ua. – 2011. – Режим доступу : http://gazeta.ua/articles/opinions-journal/_kriza-bude-globalna-vona-povnistyuu-zminit-svit-alende-benua/409895.
4. Меркель і Саркозі придумали, як врятувати еврозону [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт «Українська правда». – 2012. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2011/10/9/6650963/>.